

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024
© Автори статей, 2024

<i>Любічанківський Ольгерд-Ілля Ілліч</i> СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ГЕНДЕРНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ НІМЕЧЧИНИ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	139
<i>Саранчук Олександра Валеріївна</i> СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ НАРОДНОГО СУДОЧИНСТВА У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ УКРАЇНІ X – XVI СТ.	141

СЕКЦІЯ 4. КОНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

<i>Терлецький Дмитро Сергійович</i> ДОБІР СУДДІВ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ЗА РЕФОРМОВАНОЮ ПРОЦЕДУРОЮ	144
<i>Афанасьєва Мар'яна Володимирівна</i> ЕЛЕМЕНТИ ПРОСТОЇ МОВИ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ	146
<i>Мишина Наталя Вікторівна</i> ДОСЛІДЖЕННЯ РОЛІ МІСЦЕВИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ У ВИКОНАННІ РІШЕНЬ ЄСПЛ: НОВИЙ ПОГЛЯД В УКРАЇНСЬКОМУ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРАВОВОМУ КОНТЕКСТІ.....	149
<i>Батан Юрій Дмитрович</i> ЗАПОБІЖНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮСТИЦІЇ У КОНТЕКСТІ ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМУ.....	150
<i>Бальцій Юрій Юрійович</i> ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В ДОКТРИНІ СУЧАСНОГО КОНСТИТУЦІОНАЛІЗМУ	153
<i>Волкова Дарія Євгенівна</i> ПОНЯТТЯ «СТВОРЕННЯ РЕЛІГІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ» В ДОКТРИНІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА	155
<i>Кулі-Іванченко Ксенія Костянтинівна</i> ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ДЕМОКРАТИЧНОЇ, СОЦІАЛЬНОЇ, ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ УКРАЇНИ.....	157
<i>Панасюк Віта Миколаївна</i> ПРАВОВІ СТИМУЛИ ТА ОБМЕЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ СУБ'ЄКТАМИ ПРАВА ЗАКОНОДАВЧОЇ ІНІЦІАТИВИ	159
<i>Ігнатова Анастасія Сергіївна</i> ПРАВА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	162
<i>Козирь Дмитро Валерійович</i> КОНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	163
<i>Бугаєнко Каріна Вікторівна</i> ЦИКЛІЧНІСТЬ РОЗВИТКУ КОНСТИТУЦІЇ ЯК ОСНОВА ДЕРЖАВНИХ ПРОЦЕСІВ	166
<i>Матковський Микита Сергійович</i> ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....	168

СЕКЦІЯ 5. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА БЕЗПЕКА, ПРАВА ЛЮДИНИ Й МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У XXI СТОЛІТТІ

<i>Хашилатулла Бехруз</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ГЛОБАЛЬНЕ ПРАВО У СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ РЕАЛІЯХ	171
<i>Аракелян Мінас Рамзесович</i> ПРАВОВАХИСНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	173
<i>Сурілова Олена Олексіївна</i> СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ ПРАВА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	175
<i>Акіменко Юлія Юрійівна</i> ACQUIS ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС – КЛЮЧОВА УМОВА НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ACQUIS ЕС.....	177
<i>Белогубова Оксана Олександрівна</i> РОЛЬ ДИПЛОМАТІЇ У ГЛОБАЛЬНІЙ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ ЄС	178
<i>Vladyshavska Viktoriia Viktorivna</i> REGARDING THE DECISIONS OF INTERNATIONAL JUDICIAL BODIES IN THE ASPECT OF THE IMPLEMENTATION OF THE STANDARDS OF INTERNATIONAL AGREEMENTS.....	180
<i>Войтович Павло Петрович</i> КРЕАТИВНІСТЬ У ПРАВІ ТА КРЕАТИВНИЙ ПІДХІД ПРИ ВИВЧЕННІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА.....	182
<i>Грушко Мальвіна Валеріївна, Тошчакова Анна Сергіївна</i> РОЗСЛІДУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЗЛОЧИНІВ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН.....	183
<i>Гриб Анна Миколаївна</i> UN HUMAN RIGHTS COUNCIL IN THE HUMAN RIGHTS PROTECTION MECHANISM.....	186

право творчо наповнювати зміст дисциплін та застосовувати авторські розробки у відповідності до змісту освітніх програм, вносити зміни в робочі програми, обирати методи навчання задля ефективного засвоєння знань, самостійно обирати форми вивчення окремих тем, тощо. Також здобувачам має гарантуватись академічна свобода у тому числі шляхом надання можливості вільного вибору відвідування тренінгів та гуртків згідно із траєкторією особистого розвитку.

Все це є важливим при вивченні міжнародного права, що дозволить значно продуктивніше його зрозуміти та засвоїти, застосовувати отримані знання на практиці.

Наголосимо, що креатив надає можливість розвитку, самореалізації як здобувачам, так і викладачам. При вивченні міжнародного права неможливо бути не креативним, неможливо бути не творчою особистістю (і взагалі уявляється, що кожна людина – це творча особистість), оскільки завжди виникають певні питання щодо міжнародно-правового регулювання певних сфер, щодо колізій при регулюванні приватних відносин та їх вирішення, щодо поведінки акторів міжнародних відносин та світової політики, вирішення яких потребує відповідного виваженого аналізу, урахування думки інших, а також пошуку шляхів вирішення певних колізійних питань.

Ключові слова: Креативність, право, міжнародне право, вивчення міжнародного права.

Keywords: Creativity, law, international law, study of international law.

Грушко Мальвіна Валеріївна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

доцент кафедри міжнародного та європейського права,

кандидат юридичних наук, доцент

Тошачкова Анна Сергіївна

Національний університет «Одеська юридична академія»,

студентка 4 курсу факультету судового та міжнародного права

РОЗСЛІДУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЗЛОЧИНІВ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

В ході підготування проекту статей про відповідальність держав 1972 р. Комісія з міжнародного права розробила поняття «міжнародного злочину». Під міжнародним злочином розуміється «міжнародно-протиправне діяння, яке виникає в результаті порушення державою міжнародного зобов'язання, які мають основоположне значення для забезпечення міжнародного миру та безпеки, права народів на самовизначення, захист людської особистості, захисту навколишнього середовища, або коли порушуються інтереси не лише безпосередньо постраждалої держави, а й загалом міжнародного співтовариства» [1, с. 16].

Комісія віднесла до числа таких злочинів: злочини проти людяності (геноцид, апартеїд, расизм, рабство, колоніалізм, екоцид), воєнні злочини, злочини проти миру та злочини агресії.

Канада має історичний досвід з розслідуванням та кримінальному переслідуванню міжнародних злочинів як засобами національної кримінальної юрисдикції, так і в межах спільних зусиль з іншими державами з побудови окремих елементів міжнародного кримінального правосуддя.

Під час конференції, яка відбулася в 2022 р. під назвою «Об'єднані заради справедливості» обговорювались різні механізми щодо відповідальності за вчинені міжнародні злочини, де Канада була ініціатором та засновницею разом з іншими державами Групи з координації міжнародних та національних зусиль з тих питань, котрі стосувались притягнення до відпо-

відальності за злочини, які були вчинені в результаті збройної російської агресії в Україні. В рамках національних розслідувань діяльність Групи також координує зусилля й на комплексній співпраці. Разом з Міжнародним кримінальним судом та Україною, Канада та інші 24 держави відповідно до правил персональної та універсальної кримінальної юрисдикції розслідують міжнародні злочини, які були вчинені на території нашої держави. В 2023 р. в Торонто відбулася міжнародна конференція, яка стосувалась міжнародних воєнних злочинів, вчинених щодо українських дітей, де Канада була ініціатором створення коаліції держав, головною метою яких була робота з безпечним поверненням незаконно депортованих росією українських дітей [2].

З 2022 р. в рамках War Crimes Program Канада проводить структурні національні розслідування щодо злочинів проти людяності та воєнних злочинів, які вчинені в Україні. Наприклад, правоохоронний орган Канади під назвою Королівська канадська кінна поліція, має повноваження щодо розслідувань таких злочинів за цією програмою разом з іншими партнерами, збираючи цінну інформацію й показання громадян України, належним чином задокументовуючи з метою захисту інформації, щоб з часом вона не була втрачена й стала доказом для майбутніх кримінальних переслідувань [3]. Мета цього розслідування – ідентифікація жертв, підозрюваних та свідків для майбутніх кримінальних проваджень, документування та каталогізація вчинених міжнародних злочинів.

Був створений вебсайт для українців, котрі заїжджають в Канаду, де розміщена інформація про національне розслідування та те, що вони також можуть ділитися своєю інформацією. Варто звернути увагу на найбільш зростаючий архів особистих історій українців про життя під час війни під назвою Svidok. Джеймс Ходсон та Анастасія Федик, професори університету Берклі, створили дану платформу, щоб мати змогу зберігати та збирати докази всіх воєнних злочинів та звірств, котрі вчиняли росіяни. Платформа також співпрацює з Офісом генпрокурора й Міжнародним кримінальним судом, передаючи показання про воєнні злочини, вчинені в Україні. Цікавий також досвід Франції в розслідуванні міжнародних злочинів, де створений сучасний механізм відповідальності за міжнародні злочини. Досвід цієї країни є величезний, наприклад, на підставі Версальського мирного договору 1919 р. були спроби запустити механізми по притягненню до міжнародної відповідальності за порушенням законів та звичаїв війни німецьких військових після Першої світової війни, активна участь в міжнародних військових трибуналах після Другої світової війни.

З 2012 р. діє Центр боротьби зі злочинами проти людяності, воєнними злочинами й проступками й в 2019 р. був інтегрований до Національної антитерористичної прокуратури. Згідно з даними за 2019 р., то Центр розслідує справи щодо фактів міжнародних злочинів, вчинених у великій кількості країн, в тому числі й в Україні. Вказуємо, що в 2022 р. розпочалися 7 попередніх розслідувань за ознаками воєнних злочинів або співучасті у воєнних злочинах, вчинених в Україні. А саме розслідування злочинів, вчинених проти жертв – громадян Франції, де деякі з яких стосувалися смерті журналістів і т.д.

Франція має досвід в структурних розслідуваннях (матричне розслідування) є таким розслідуванням, що охоплює усі події, які відбуваються на певній території, чи в певній державі. Якщо коротко казати про структурні розслідування, то перше було зосереджено на співпраці з Федеральною генеральною прокуратурою в межах спільної слідчої групи, друге розслідування вже мало відношення до злочинів проти людяності проти єзитської меншини на території Іраку, які були вчинені громадянами Франції, учасниками лав ІДІЛ. Ці два розслідування проходилися за міжнародним співробітництвом, співробітництвом з неурядовими організаціями, наприклад, Міжнародною федерацією прав людини, Міжнародним кримінальним судом, Асоціацією з вивчення воєнних злочинів, Міжнародною комісією правосуддя та підзвітності і т.д. Відповідно до звіту, то в згаданих вище мною розслідуваннях велика увага приділяється аналітичній діяльності, що включає в себе кримінальний, правовий та інші аналізи, також з'ясуванню контексту, встановленню контактів з французькими адміністраціями, неурядо-

вими організаціями, міжнародними організаціями, з іноземними слідчими агентствами, що сприятиме розслідуванню.

Національна антитерористична прокуратура сформулювала основні принципи кримінального переслідування міжнародних злочинів, які охоплюють 3 етапи. Перший етап – задокументоване й детальне встановлення фактів у всій їх складності зі збором доказів на місці, другий етап полягає в дослідженні деталей щодо походження дій, що складають дані злочини, а третій етап стосується притягнення конкретних осіб до відповідальності.

В даних розслідуваннях Франція надає українським правоохоронцям різноманітну допомогу в тому числі й технічну, зокрема, були направлені фахівці з судової медицини. Зокрема, 24 червня 2022 р. була підписана відомча угода між Францією та Офісом Генерального прокурора щодо спільних зусиль з розслідування воєнних та інших міжнародних злочинів [4].

Виходячи з вищевикладеного, доходимо висновку, що обсяг доказів, які збираються в межах таких розслідувань, буде зростати, а тому потрібно забезпечити належний та оперативний обміну доказами, використовуючи як традиційні форми міжнародної правової допомоги, так й механізми, які пропонує Європейський Союз, тобто – Базу даних доказів основних міжнародних злочинів [5] та через Міжнародний кримінальний суд з урахуванням побудови ним власної системи управління інформацією та доказами з розслідувань міжнародних злочинів, вчинених під час міжнародного збройного конфлікту, спричиненого російською агресією проти України. Наразі розслідування, що проводяться у Канаді щодо злочинів, вчинених в Україні, координуються через спільні програми. Досвід французького механізму відповідальності за міжнародні злочини вже використовується українськими правоохоронними органами при розслідуванні міжнародних злочинів.

Список використаних джерел

1. Зелінська Н. А. Міжнародні злочини і міжнародна злочинність : монографія. Одеса, 2006. 487 с.
2. Андрій Костін: Канада ініціює створення Коаліції держав, які працюватимуть над безпечним поверненням українських дітей, незаконно депортованих росією. *Офіс Генерального прокурора*. Дата публ.: 23.11.2023. URL: <https://www.gp.gov.ua/ua/posts/andrii-kostin-kanada-iniciyuje-stvorenniya-koalitsiyi-derzav-yaki-pracyuvatimut-nad-bezpecnim-povernenniyam-ukrayinskix-ditei-nezakonno-deportovanix-rosijeyu>
3. A statement by the partners of Canada's War Crimes Program on the conflict in Ukraine. *Royal Canadian Mounted Police*. Date publ.: 07.04.2022. URL: <https://www.rcmp-grc.gc.ca/en/news/2022/a-statement-the-partnerscanadas-war-crimes-program-the-conflict-ukraine>
4. Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та європейським союзом за 2022 р. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/zvit_pro_vykonannya_ugody_pro_asociaciyu_za_2022_rik.pdf
5. Пашковський М. База даних доказів основних міжнародних злочинів (CICED): запит на національноправову регламентацію. *Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану* : зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. з нагоди відзначення Дня науки – 2023 в Україні. Київ, 2023. С. 75–77.

Ключові слова: міжнародні злочини, міжнародний збройний конфлікт, розслідування міжнародних злочинів, міжнародна відповідальність.

Keywords: international crimes, international armed conflict, investigation of international crimes, international responsibility.